

Anmodning om fjernelse af grødedøer i Gudenå ved motorvejsbroen E45

RESUME

Vandløbslavet for Nørre Å har henvendt sig til Randers Kommune om fjernelse af sediment og grødedøer i Gudenå. Da regulativet er overholdt, vil det betyde, at der skal foretages en regulering af Gudenå. Reguleringen vil ifølge vandløbslavet kunne normalisere vandstanden i Nørre Å systemet. Reguleringen omfatter fjernelse af grødedøer/sandbanker ved motorvejsbroen E45 samt sedimenter beliggende fra Nørreåens udløb i Gudenå til Randers Fjord. Forvaltningen har fået udarbejdet et notat, som viser, at grødedøerne ikke giver en væsentlig påvirkning i Nørre Å. Iøvrigt er det tvivlsomt, om den ønskede regulering, kan gennemføres med gældende lovgivning.

INDSTILLING

Forvaltningen indstiller til miljø- og teknikudvalget,

1. at Nørreålavet meddeles at Randers Kommune ikke på foreliggende grundlag vil igangsætte arbejdet med regulering af Nørre Å og Gudenå.
2. at Forvaltningen fortsætter dialogen med Nørreålavet for, at få uddybet problemstillingen med de høje vandstande og pege på alternative muligheder, som eventuelt kan afhjælpe de vanskelige dyrkningsforhold i Nørre Å, herunder etablering af vådområder og lavbundsområder.

BESLUTNING

Godkendt.

Henrik Leth deltog som stedfortræder for Iben Sønderup.

Frida Valbjørn Christensen deltog ikke i sagens behandling.

Sagsfremstilling

Regulering af Nørre Å og Gudenå

Formanden for Nørreålav har i brev af 13. december 2017 fremsendt krav om at grødedøer og sediment i Gudenå fra Nørre Ås udløb til Randers Fjord fjernes og at vandløbet uddybes. Ålavet mener, at afvandingsforholdene i Nørre Å skal normaliseres. Såfremt fjernelsen af grødedøer m.m. ikke er almindelig vedligeholdelse beder de Randers Kommune om at starte en reguleringssag. Se bilag 1 for fremsendt skrivelse.

Den 22.marts 2018 blev der afholdt møde med vandløbslauget for Nørre Å. På mødet gennemgik Orbicon de vandløbsmæssige forhold vedrørende grødedøerne. Der var enighed om at fortsætte dialogen om udfordringerne med at håndtere de høje vandstande.

Effekt af grødedøer ved motorvejen

Effekten af grødedøernes opstuvning af vandstanden i Gudenåen ved motorvejsbroen er blevet undersøgt og belyst i vedlagte notat fra Orbicon. Se bilag 2 for notat. De gennemførte analyser giver anledning til at konkludere, at effekten af grødedøerne på vandstanden i Gudenåen og Nørreåen opstrøms grødedøerne i langt de fleste situationer er så lille, at der ikke kan opnås betydende sænkninger af vandstanden ved at grave grødedøerne bort eller ved at foretage bortskæring af grøden i grødedøerne.

Der er i gældende regulativ for Gudenåen ikke fastsat krav til vandføringsevnen eller dimensioner fra motorvejsbroen og ud til slutpunktet ved Randers Bro. Vandstanden er på denne strækning mere påvirket af vandstanden i Randers Fjord end af vandløbets dimensioner og mængden af grøde. Orbicons notat viser, at der selv ikke i situationer med lav vandstand i fjorden og stor vandføring i åen, vil kunne opnås betydende sænkninger

af vandstanden opstrøms motorvejsbroen og videre op i Nørreåen, ved at fjerne grødedækerne eller foretage grødeskæring på disse.

Da regulativ dimensionerne for vandløbene Gudenå og Nørre Å er overholdt, kan ønsket om at fjerne sandbankerne ikke imødekommes uden, at der rejses en reguleringssag. Ved regulering af et vandløb forstås ændring af vandløbets skikkelse, herunder vandløbets forløb, bredde, bundkote og skråningsanlæg. Gudenå og Nørre Å er begge vandløb, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, hvilket betyder, at der skal meddeles en dispensation inden, der kan meddeles tilladelse til en regulering af strækningen. Udgifterne i forbindelse med reguleringen afholdes af de lodsejere, der skønnes at have nytte af foranstaltningerne. Udgifterne fordeles mellem lodsejerne efter den nytte, foranstaltningerne har for den enkelte ejendom.

Vandløbsmyndigheden kan for offentlige vandløb helt eller delvis afholde de udgifter, der er til regulering af vandløb. Det vil typisk være i tilfælde, hvor der er en samfundsmæssig interesse i reguleringen. Dette kan eksempelvis være nedlæggelse af et pumpelag, hvor nedlæggelsen er medvirkende til fjernelse af kvælstof fra vandet. Et projekt hvor man tilgodeser enkelte lodsejere i en ådal med forbedret afvanding, er ikke et samfundsmæssigt anliggende. Hvis myndigheden vælger at finansiere et projekt, som det ansøgte, hvor formålet udelukkende er med afvandingsmæssige hensyn for den enkelte lodsejer, vil lighedsprincippet være gældende. Lighedsprincippet betyder at to ens sager også skal bedømmes ens. Hvis Kommunen vælger at finansiere projektet vil det betyde - på grund af lighedsprincippet - at Kommunen fremover skal betale for lignende projekter.

Forvaltningens vurdering

Forvaltningen vurderer, at det ikke er de nuværende fysiske forhold i Gudenå og Nørre Å, som er årsag til den forringede afvanding i Nørre Ådalen. Det vurderes derimod, at årsagen bl.a er jordbundssætninger, øget nedbør og et meget lille fald på vandløbet. Nørre Å er i alt ca. 44 km. De sidste ca. 38 km falder åen i gennemsnit under 0,1 ‰ svarende til under 10 cm pr. km. Ca. 10 km inden udløb i Gudenå (ved Ålum), ligger bunden i kote 0 (DVR90). Bundkoten ved Randers bro ligger i kote -1,75 (DVR90). Faldforholdene har bl.a. betydning for, hvor hurtigt vandet kan løbe væk fra et område. Et lavt fald medfører lave vandhastigheder, og forøger risikoen for opstuvning i vandløbet og oversvømmelse af vandløbsnære arealer.

På baggrund af Orbicons notat vurderer Forvaltningen, at en regulering af Nørre Å og Gudenå på de førnævnte strækninger ikke vil afhjælpe de forringede afvandingsforhold, som lodsejerne oplever i Nørre Ådalen.

Lovgivning

Nørre Å og Gudenå samt meget store dele af især Nørre ådalen er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Afgørelser fra klagenævnet omhandlende regulering af vandløb, med henblik på at skabe bedre afvanding til jordbrugsformål, viser sig umiddelbart ikke muligt, da lovgivningen og klagenævnspraksis på området er meget restriktiv.

Når dele eller hele vandløbet er beliggende i internationale naturbeskyttede områder, er lovgivningen ekstra restriktiv. Nørre Å er fra Rindsholm (Viborg Kommune) og til Skjernbro (Viborg Kommune) beliggende i Natura2000 område. Gudenå er fra Silkeborg til Kongensbro (Silkeborg Kommune) beliggende i Natura2000 område. Fælles for vandløbene er ligeledes, at de er målsat til God økologisk tilstand i Vandområdeplan 2015-2021. Det betyder at, kommunen skal administrere vandløbsloven sådan, at det hindres, at tilstanden forringes, eller at miljømål ikke kan nås.

I dag findes flere statslige støtteordninger, hvor ådalene bl.a. bruges til at tilbageholde åvand. På denne måde renses vandet for næringsstoffer eller hjælper med at tilbageholde kuldioxid af hensyn til klimaet. Fælles for disse ordninger er, at de er baseret på frivillighed. Disse ordninger forsøger forvaltningen, at få lodsejernes opbakning til, i de områder hvor der er ringe dyrkningssikkerhed på de ånære arealer. Lige pt. arbejdes der fra forvaltningens side på et vådområdeprojekt i et pumpelag ved Venning. Dette projekt skal hindre yderligere frigivelse af kvælstof, og det giver mulighed for at via jordfordeling at tilbyde lodsejerne arealer med bedre dyrkningssikkerhed mod at deres nuværende vandlidende ånærearealer kan indgå i projektet.

ØKONOMI

Ingen.